

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 - ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η παρούσα ενότητα δημιουργήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και όχι από τον συντάκτη των άλλων ενότητων.

Όλοι αποτελούμε στόχο προσπαθειών επιρροής, για λόγους εμπορικής ή πολιτικής σκοπιμότητας. Κάποιες φορές οι προσπάθειες παραπληροφόρησης επιζητούν την προσοχή μας. Κάποιοι μαθητές πιθανόν να έχουν υπόψη τους το φαινόμενο αυτό, για άλλους μπορεί να αποτελεί κάτι καινούργιο. Ακόμη, στην τάξη μπορεί να υπάρχουν μαθητές που χρησιμοποιούν πηγές παραπληροφόρησης για ειδήσεις σε ορισμένα θέματα, ή άλλοι που έχουν πειστεί από στοιχεία παραπληροφόρησης. Η εξακρίβωση των γεγονότων είναι το πιο ισχυρό εργαλείο που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να καταλάβουμε τι είναι αληθινό, αλλά πρόκειται για χρονοβόρο διαδικασία, κάτι που καθιστά αδύνατη την επαλήθευση όλων των ειδήσεων. Το μυστικό είναι να ξέρουμε πότε πρέπει να είμαστε καχύποπτοι.

Το μάθημα αυτό περιλαμβάνει μια άσκηση προκειμένου οι μαθητές να μάθουν να αναγνωρίζουν το χειριστικό περιεχόμενο, και μια συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αποφύγουν την εξαπάτηση. Το μάθημα θα αυξήσει την ευαισθητοποίησή τους ως προς το που είναι οι ίδιοι ευάλωτοι, με βάση τον τρόπο με τον οποίο παρακολουθούν ειδήσεις και τον τρόπο με τον οποίο εκφράζουν τη γνώμη τους.

Πρόκειται για ένα μάθημα που είναι ένα μείγμα ομαδικών δραστηριοτήτων και παρουσιάσεων. Περιλαμβάνει επίσης ιδέες για παιχνίδια σχετικά με το θέμα, καθώς και ενδεδειγμένα αναγνώσματα και καταλόγους ευρωπαϊκών οργανώσεων ελέγχου γεγονότων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΥΛΙΚΑ
Αρχική παρουσίαση και παιχνίδια	15 λεπτά	- Ένα smartphone για κάθε ομάδα
Ομαδική άσκηση και συζήτηση	30 λεπτά	- Ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολέας και πίνακας
Τελική παρουσίαση	10 λεπτά	- Ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολέας και πίνακας

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

ΘΕΩΡΗΣΗ

- Οι μαθητές συνειδητοποιούν ποια είναι τα σημάδια που τους προειδοποιούν για χειριστικό περιεχόμενο
- Οι μαθητές συνειδητοποιούν ότι μπορεί να χειραγωγηθούν – όπως όλοι

ΓΝΩΣΗ

- Οι μαθητές μαθαίνουν τι είναι η παραπληροφόρηση και γιατί γίνεται
- Οι μαθητές μαθαίνουν ορισμένες τεχνικές ελέγχου γεγονότων
- Οι μαθητές μαθαίνουν κάποια συγκεκριμένα παραδείγματα για τα μέτρα της ΕΕ κατά της παραπληροφόρησης

ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΒΗΜΑ

1. ΑΡΧΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

ΔΙΑΤΑΞΗ

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει τους μαθητές που βρίσκονται στην τάξη σε μικρές ομάδες. Ο εκπαιδευτικός ξεκινά το μάθημα παρουσιάζοντας δύο φωτογραφίες χαλκευμένων ειδήσεων (πρώτη σειρά διαφανειών).

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Οι μαθητές πρέπει να δηλώσουν εάν θεωρούν ότι οι ειδήσεις είναι πραγματικές ή αν θεωρούν πως είναι αναξιόπιστες, εξηγώντας τους λόγους. Αφού κάθε ομάδα λάβει τον λόγο για να εκφράσει τις απόψεις της, ο εκπαιδευτικός φανερώνει τις σωστές απαντήσεις. Ακολουθεί συζήτηση με τους μαθητές για τις διάφορες ειδησεογραφικές πηγές. Οι μαθητές καλούνται να απαριθμήσουν τις πηγές που χρησιμοποιούν (ή αυτές που γνωρίζουν, για τους νεότερους μαθητές) για να λάβουν πληροφορίες σχετικά με το τι συμβαίνει στην κοινωνία και στον κόσμο. Οι απαντήσεις μπορούν να περιλαμβάνουν εφημερίδες και περιοδικά, τηλεόραση, ραδιόφωνο, ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, ιστολόγια, podcasts, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, φίλους κ.λπ.
- Γράψτε στον πίνακα τις πιο συνηθισμένες πηγές πληροφόρησης από την τάξη. Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν γιατί, κατά την άποψή τους, μια πηγή είναι αξιόπιστη και γιατί είναι αναξιόπιστη. Είναι εύκολο ή δύσκολο να βρεθεί; Μπορείτε να την εμπιστευτείτε; Γνωρίζετε τον συντάκτη της ιστορίας; Επίσης ρωτήστε γιατί χρησιμοποιούν τις συγκεκριμένες πηγές και ποια είναι τα θετικά και τα αρνητικά τους στοιχεία.
- Σε σύνδεση με τις πρώτες εικόνες στην αρχή της παρουσίασης, ρωτήστε τους μαθητές εάν βρήκαν πρόσφατα κάποια παράξενη είδηση. Πως; Από που προήλθε; Τι είδους πηγή ήταν; Γιατί αναφέρθηκε ως είδηση; Από ποιον;

Θα ήταν πολύ θετικό εάν κάποιος μαθητής θυμάται τις λεπτομέρειες μιας ύποπτης είδησης. Όστόσο, πολλοί μαθητές θα έχουν δυσκολίες να θυμηθούν που είδαν την είδηση ή ποιος την συνέταξε. Είναι πιο εύκολο να θυμηθούν την ιστορία και όχι τα στοιχεία γύρω από αυτήν. Εάν οι μαθητές δεν θυμούνται παραδείγματα από κάποια παράξενη είδηση, τότε θα αναζητήσουν ανάλογες ειδήσεις στη συνέχεια της άσκησης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ

1. Να ξεγελαστεί κανείς ή να μην ξεγελαστεί;

Η παρουσίαση αυτή δημιουργήθηκε με σκοπό να δημιουργήσει μια εισαγωγή στο θέμα της παραπληροφόρησης, ιδίως της παραπληροφόρησης που σχετίζεται με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Κοινοβουλίου. Στόχος της είναι επίσης να παρέχει συμβουλές όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα αποφύγουμε να πέσουμε στην παγίδα κακόβουλων παραγόντων.

2. Εισαγωγή: Αξιόπιστο ή αναξιόπιστο;

Ής ξεκινήσουμε με ένα απλό παράδειγμα που ίσως δεν θα ξεγελάσει κανέναν, αλλά σίγουρα θα προκαλέσει γέλιο. Το ιδανικό θα ήταν οι μαθητές να μην παραμείνουν στην αναφορά για την αξιοπιστία της είδησης για το UFO, αλλά να σχολιάσουν τις εικόνες και τους τίτλους. Μάλιστα, εδώ αναγνωρίζουμε αρκετές από τις τυπικές μεθόδους των ψευδών ειδήσεων: παραποιημένες εικόνες, κεφαλαία γράμματα, γλωσσικό ύφος με υπερβολές. Πηγή των πληροφοριών είναι ένας οπαδός των θεωριών συνωμοσίας.

3. Αξιόπιστο ή αναξιόπιστο;

Αναξιόπιστο: εδώ, το μυστικό είναι να επαληθεύσουμε τις πηγές και το κατά πόσον υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία ή αναγνωρισμένες μελέτες στον πραγματικό κόσμο για τους ισχυρισμούς που διατυπώνονται (δεν είναι η περίπτωση μας). Επίσης, οι πηγές είναι αμφισβητήσιμες (εξετάστε τον σύνδεσμο της ιστοσελίδας και το λογαριασμό Twitter).

4. Αξιόπιστο ή αναξιόπιστο;

Αναξιόπιστο: εδώ, το μυστικό είναι να επαληθεύσουμε τις πηγές και το κατά πόσον οι ισχυρισμοί τεκμηριώνονται από αποδεικτικά στοιχεία (δεν είναι η περίπτωση μας). Η εξακρίβωση βοηθά, καθώς η κλιματική αλλαγή είναι επιστημονικά τεκμηριωμένη.

5. Πραγματική ή ψευδής είδηση;

Πραγματικές ειδησεις. Όσο απίθανός κι εάν φαντάζει ο τίτλος, πρόκειται για μια **πραγματική είδηση**. Το παραπάνω [βίντεο](#) το οποίο δημοσίευσε ο Υφυπουργός Σωφρονιστικής Διοίκησης του Rio de Janeiro απεικονίζει τον καταδικασθέντα λαθρέμπορο ναρκωτικών Clauvino da Silva καθώς συλλαμβάνεται από τους φρουρούς της φυλακής την ώρα που προσπαθεί να αποδράσει από το σωφρονιστικό κατάστημα μεταμφιεσμένος σε νεαρή γυναίκα.

Το βίντεο αναρτήθηκε στο YouTube από το επίσημο κανάλι **Global News**, το τμήμα ειδήσεων και επικαιρότητας του Canadian Global Television Network. Το σήμα εξακρίβωσης δίπλα στο όνομα του λογαριασμού δείχνει ότι πρόκειται πιθανότατα για αξιόπιστη πηγή.

2. ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΔΙΑΤΑΞΗ

Άσκηση: η τάξη χωρίζεται σε μικρές ομάδες. Κάθε ομάδα θα πρέπει να έχει τουλάχιστον ένα smartphone.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Ζητήστε από τους μαθητές να ελέγξουν τις συνηθισμένες γι' αυτούς πηγές ειδήσεων και να αναζητήσουν νέα ή άλλες δημόσιες αναρτήσεις στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης (περιεχόμενο που δεν είναι ιδιωτικά μηνύματα που τους εστάλησαν προσωπικά) που τους φαίνονται ιδιαίτερα παραπλανητικές, ή ακούγονται πολύ καλές για να είναι αληθινές. Στην πραγματικότητα, θα πρέπει να αναζητήσουν ειδήσεις που τους προκάλεσαν μια ισχυρή αντίδραση και που έχουν μείνει στη μνήμη τους γι' αυτόν τον λόγο. Κάθε ομάδα θα πρέπει να αναζητήσει τουλάχιστον ένα παράδειγμα είδησης για να παρουσιάσει στην τάξη.
- Όταν παρουσιάζουν τα παραδείγματά τους, ζητήστε από τους μαθητές να εξηγήσουν ποιος κατά την άποψή τους ήταν ο στόχος του συντάκτη. Εάν έλαβαν την είδηση από κάποιον φίλο τους, ρωτήστε εάν πιστεύουν ότι ο φίλος τους γνωρίζει. Θα μοιράζονταν αυτές τις πληροφορίες με άλλους;
- Ξεκινήστε μια σύντομη συζήτηση σχετικά με τις αιτίες πίσω από τις επιλογές μεμονωμένων μαθητών. Η ιδέα είναι να ξεκινήσει μια συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι προϋπάρχουσες ιδέες και πεποιθήσεις μας, μας ωθούν να ανταλλάξουμε ειδήσεις και πληροφορίες που συμβαδίζουν με όσα πιστεύουμε, χωρίς να ελέγχουμε την εγκυρότητα ή το περιεχόμενό τους. Το μήνυμα που περνάει αυτή η δραστηριότητα είναι ότι είναι σημαντικό να διαβάζουμε όλο το περιεχόμενο μιας είδησης πριν την κοινοποιήσουμε, και να αποφασίζουμε εάν βασίζεται σε σοβαρά και αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία.

Προτεινόμενες ερωτήσεις για να ξεκινήσει η συζήτηση:

- Γιατί επιλέξατε να κοινοποιήσετε το εν λόγω άρθρο;
- Το διαβάσατε ολόκληρο;
- Ποιο είναι κατά την άποψή σας το ισχυρότερο επιχείρημα του άρθρου;
- Πιστεύετε ότι το άρθρο αυτό λέει την αλήθεια; Γιατί;
- Αν διαφωνούσατε, θα κοινοποιούσατε το άρθρο;
- Θεωρείτε ότι το άρθρο αυτό μπορεί να πείσει όσους διαφωνούν με τη θέση του; Γιατί;
- **Γνώμη ή γεγονός;** Παρουσιάστε τη διάκριση ανάμεσα στη γνώμη και το γεγονός.
- Τώρα πρέπει να προσεγγίσετε την έννοια της παραπληροφόρησης. Εμφάνιση του (απλουστευμένου) ορισμού της παραπληροφόρησης στην παρουσίαση.

Ενδεικτικά, ο ορισμός της ΕΕ για την παραπληροφόρηση: ως παραπληροφόρηση νοείται η επαληθεύσιμα ψευδής ή παραπλανητική πληροφορία που δημιουργείται, παρουσιάζεται και διαδίδεται για οικονομικό όφελος ή για την εσκεμμένη εξαπάτηση του κοινού και μπορεί να προκαλέσει δημόσια ζημία. Στην έννοια της δημόσιας ζημίας περιλαμβάνονται οι απειλές για τις δημοκρατικές διαδικασίες, καθώς και για δημόσια αγαθά όπως η υγεία, το περιβάλλον ή η ασφάλεια των πολιτών της Ένωσης. Η παραπληροφόρηση δεν περιλαμβάνει τα ακούσια σφάλματα, τη σάτιρα και την παρωδία ή τις σαφώς προσδιορισμένες κομματικές ειδήσεις και τον σχολιασμό.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ

6. Ξεκίνα η δραστηριότητα στην τάξη

7. Σκεφτόμαστε για τις πηγές πληροφόρησης

Ζητήστε από τους μαθητές να ελέγξουν τις συνηθισμένες γι' αυτούς πηγές ειδήσεων και να αναζητήσουν νέα ή άλλες δημόσιες αναρτήσεις στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης (περιεχόμενο που δεν είναι ιδιωτικά μηνύματα που τους εστάλησαν προσωπικά) που τους φαίνονται περίεργες ή ιδιαίτερα παραπλανητικές, ή ακούγονται πολύ καλές για να είναι αληθινές. Στην πραγματικότητα, θα πρέπει να αναζητήσουν ειδήσεις που τους προκάλεσαν μια ισχυρή αντίδραση και που έχουν μείνει στη μνήμη τους γι' αυτόν τον λόγο. Κάθε ομάδα θα πρέπει να αναζητήσει τουλάχιστον ένα παράδειγμα για να παρουσιάσει στην τάξη.

8. Παράξενο, αλλά με ποιο τρόπο;

Γράψτε στον πίνακα τις πηγές πληροφόρησης που χρησιμοποιούνται περισσότερο από την τάξη. Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν γιατί, κατά την άποψή τους, μια πηγή είναι αξιόπιστη και γιατί είναι αναξιόπιστη. Παραδείγματος χάριν: Δωρεάν ή όχι; Είναι εύκολο ή δύσκολο να βρεθεί; Εμπιστεύεστε την πληροφορία; Γνωρίζετε ποιος γράφει την είδηση;

Επίσης ρωτήστε γιατί χρησιμοποιούν τις συγκεκριμένες πηγές και ποια είναι τα θετικά και τα αρνητικά τους στοιχεία.

Ζητήστε από τους μαθητές να συνδυάσουν τα παραδείγματα περίεργων ειδήσεων με ένα ή περισσότερα στοιχεία των κατηγοριών που αναφέρονται.

Σε σύνδεση με τις πρώτες εικόνες στην αρχή της παρουσίασης, ρωτήστε τους μαθητές εάν βρήκαν πρόσφατα κάποια παράξενη είδηση. Παράξενο, αλλά με ποιον τρόπο; Από που προήλθε; Από ποιο είδος πηγής; Γιατί συντάχθηκε η ιστορία; Ποιος την έγραψε;

Ήταν καλό εάν κάποιος μαθητής θυμάται τις λεπτομέρειες μιας ύποπτης είδησης. Ωστόσο, πολλοί μαθητές θα δυσκολεύονται να θυμηθούν που είδαν την είδηση ή ποιος την συνέταξε. Είναι πιο εύκολο να θυμηθούν την ιστορία και όχι τα στοιχεία γύρω από αυτήν. Εάν οι μαθητές δεν θυμούνται κάποια παράξενη είδηση, τότε θα αναζητήσουν ανάλογες ειδήσεις στη συνέχεια της άσκησης.

9. Γνώμη ή γεγονός;

Παρουσιάστε τη διάκριση ανάμεσα στη γνώμη και το γεγονός.

Τι είναι ένα γεγονός; Ένα γεγονός είναι κάτι το οποίο ελέγχεται και τεκμηριώνεται με αποδείξεις.

Τι είναι μια γνώμη; Μια γνώμη βασίζεται σε μια πεποίθηση ή σε μια άποψη. Η γνώμη δεν βασίζεται σε επαληθεύσιμα αποδεικτικά στοιχεία. Ορισμένοι πιστεύουν το αντίθετο. Ζητήστε από τους μαθητές να διατρέξουν τα άρθρα και να επισημάνουν τα μέρη που αντιστοιχούν σε κάποια γνώμη και τα μέρη που είναι γεγονότα με πηγή, όπως και αυτά που φαίνεται να είναι γεγονότα, αλλά δεν αναφέρουν πηγές. Ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τα πορίσματά τους.

10. Τι είναι η παραπληροφόρηση;

Ρωτήστε τους μαθητές εάν γνωρίζουν τι είναι η παραπληροφόρηση. Εξετάστε τα παραδείγματα των μαθητών σε σχέση με τον ορισμό. Θα μπορούσαν κάποια από αυτά να είναι παραπληροφόρηση;

Εάν όχι, τι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως παραπληροφόρηση; (Για παράδειγμα, δυσάρεστες ειδήσεις ή γνώμες, προώθηση προϊόντος, λάθη ή παρανοήσεις.)

3. ΤΕΛΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Αναφορά προβλημάτων που συνδέονται με την παραπληροφόρηση και επισήμανση του ότι ο καθένας μας μπορεί να αποτελέσει θύμα της, ιδίως όταν:
 - εμπλέκονται ισχυρά συναισθήματα (αγάπη, φόβος, ελπίδα)
 - το μήνυμα προέρχεται από κάποιον που εμπιστευόμαστε
 - το μήνυμα συμβαδίζει με τις πεποιθήσεις μας
- Το να έχουμε επίγνωση της παραπληροφόρησης και του γεγονότος ότι μπορεί να αποτελούμε στόχο της είναι ήδη ένα πρώτο βήμα προστασίας.

Η εξακρίβωση των γεγονότων αποτελεί ένα καλό δεύτερο βήμα και μπορεί επίσης να είναι διασκεδαστικό. Μοιάζει με τη δουλειά ενός ντεντέκτιβ και οι μαθητές θα μπορούσαν πραγματικά να το απολαύσουν. Η διαδικασία ελέγχου των γεγονότων τις περισσότερες φορές είναι αρκετά χρονοβόρα, αλλά οι μαθητές δεν θα πρέπει να αποθαρρύνονται από το γεγονός ότι συχνά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας πληροφορίας είναι αποκαλυπτικά για την ποιότητα του μηνύματος που μεταφέρεται.

- Εξηγήστε τη διαφορά μεταξύ παραπληροφόρησης και αποπληροφόρησης. *[Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αποφασίσει να χρησιμοποιήσει αυτή τη διαφάνεια ή όχι, ανάλογα με το κοινό. Είναι καλύτερο να χρησιμοποιηθεί για μαθητές από 16 έως 18 ετών]*

- **Εντοπίζοντας τις «ψευδείς ειδήσεις»**

Μικρά μυστικά εξακρίβωσης γεγονότων [βλέπε την εικόνα πυξίδας στην παρουσίαση]:

- **Πως αντιμετωπίζουμε φάρσες και τρολ**

1. *Πώς μπορώ να επαληθεύσω την αξιοπιστία ενός προφίλ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;*

Κορδέλα επαληθευμένου προφίλ: τα δημόσια πρόσωπα και άλλοι, στο Twitter και σε άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μπορεί να ζητήσουν οι λογαριασμοί τους να χαρακτηριστούν ως επαληθευμένοι για να αποφεύγεται κάθε παραποίηση και ακατάλληλη χρήση.

Εάν κάποιος λογαριασμός δεν είναι επαληθευμένος, αν και κατά τα φαινόμενα θα έπρεπε, είναι προτιμότερο να είμαστε προσεκτικοί και να πραγματοποιούμε περαιτέρω ελέγχους.

Ιστορικό λογαριασμού: ελέγξτε το χρονοδιάγραμμα του δημοσιευμένου περιεχομένου, το δίκτυο φίλων και ακολούθων, τα «like» και άλλα στοιχεία τα οποία μας βοηθούν να καταλάβουμε εάν ο λογαριασμός έχει δημιουργηθεί με συγκεκριμένο σκοπό, όπως η παρέμβαση στον πολιτικό διάλογο ή η διαφήμιση.

Προειδοποιητικά στοιχεία: οι λογαριασμοί με λίγους φίλους ή οι λογαριασμοί που μοιάζουν με μποτ· όλες οι δημοσιεύσεις έχουν πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα· δεν δημοσιεύεται πρωτότυπο περιεχόμενο, αλλά μόνο κοινοποιήσεις από άλλους λογαριασμούς.

2. *Τι είναι η αλίευση κλικ και πως μπορώ να την αναγνωρίσω;*

Η αλίευση κλικ είναι όταν χρησιμοποιείται περιεχόμενο που είναι υπερβολικό και απατηλό με πρόθεση να πειστεί ο χρήστης να κάνει κλικ σε ένα σύνδεσμο. Το είδος του περιεχομένου αυτού συχνά έχει:

- Επικεφαλίδες με κεφαλαία
- Ύφος που χαρακτηρίζεται από υπερβολή (όπως «ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΙΔΗΣΗ» ή «ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΤΕ» με κεφαλαία γράμματα)

- Μη ολοκληρωμένους τίτλους

Όλες αυτές οι προσεγγίσεις ενθαρρύνουν τον χρήστη να ανοίξει τον σύνδεσμο, κάτι που παράγει εισόδημα μέσα από τις διαφημίσεις για τον δημιουργό του δολώματος για κλικ. Η τεχνική αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τη συλλογή προσωπικών δεδομένων, τα οποία στη συνέχεια επαναχρησιμοποιούνται για σκοπούς εμπορικής προώθησης ή άλλους σκοπούς.

3. Πως μπορώ να επαληθεύσω εάν μια εικόνα είναι αυθεντική, έχει χρησιμοποιηθεί αλλού ή εάν είναι παραποιημένη;

Οι Google Images είναι ο πιο γρήγορος τρόπος να επαληθεύσουμε τον τρόπο με τον οποίο μια εικόνα έχει κοινοποιηθεί και σε ποιο πλαίσιο. Οι αναζητήσεις εικόνας μπορεί να γίνουν με ένα αρχείο ή με ένα σύνδεσμο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ

11. Ποιο είναι το πρόβλημα με την παραπληροφόρηση;

Ανατρέξτε στην έννοια γνώμη και γεγονός

12. Η παραπληροφόρηση μπορεί να προκαλέσει πραγματική ζημιά στη ζωή μας

Παράδειγμα παραπληροφόρησης που προκαλεί ζημιά.

13. Η παραπληροφόρηση μπορεί να θέσει τη ζωή των ανθρώπων σε κίνδυνο

Παράδειγμα: οι ακατάλληλες συμβουλές για θέματα υγείας μπορεί να πείσουν κάποιους να μην αναζητήσουν θεραπευτική αγωγή, να υποτιμήσουν ή να υπερεκτιμήσουν μια ασθένεια. Η εικόνα αυτή για τη νόσο COVID-19 είναι ένα καλό παράδειγμα.

16. Ψευδείς ειδήσεις Περί τίνος πρόκειται;

[Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αποφασίσει να χρησιμοποιήσει αυτή τη διαφάνεια ή όχι, ανάλογα με το κοινό. Είναι καλύτερα να χρησιμοποιηθεί για μαθητές από 16 έως 18 ετών]

Δεν είναι μόνο το είδος των πληροφοριών που μπορεί να προκαλέσει ζημιά στους στόχους της παραπληροφόρησης. Είναι φαινόμενο με πολλές αποχρώσεις. Το να επικεντρωθούμε μόνο στο εάν κάτι είναι αληθές ή ψευδές δεν είναι τόσο σημαντικό. **Μεγάλο μέρος παραπληροφόρησης περιέχει κάποιο μέρος αλήθειας.** Τα τυχαία λάθη συνήθως δεν είναι επιβλαβή (μπορούν να γίνουν ωστόσο).

Όσον αφορά τη διάδοση: η παραπληροφόρηση μπορεί να εξαπλωθεί εκ προθέσεως, ως μέρος μιας στρατηγικής, ή ως μέρος ενός επιχειρηματικού μοντέλου. Μπορεί να διαδοθεί χωρίς κακή πρόθεση, για παράδειγμα λόγω ανεπαρκών γνώσεων ή δεξιοτήτων γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας.

Αποπληροφόρηση: είναι οι ψευδείς πληροφορίες που διαδίδονται ανεξάρτητα από πρόθεση παραπλάνησης. Παράδειγμα: μια εικόνα η οποία σε διαφορετικό πλαίσιο αποκτά εντελώς διαφορετικό νόημα. Μερικές φορές γίνεται σκόπιμα, άλλες όχι. Η **παραπληροφόρηση**, από την άλλη, διαχέεται με ξεκάθαρη πρόθεση παραπλάνησης και εξαπάτησης.

17. Γνωρίζοντας τι είναι αληθινό και τι ψευδές

Το να έχουμε επίγνωση της παραπληροφόρησης και του γεγονός ότι μπορεί να αποτελούμε στόχο της είναι ήδη ένα πρώτο βήμα προστασίας.

18. Η λυπητερή αλλά πραγματική ιστορία της Penka της αγελάδας

Μια βουλγαρική αγελάδα ονόματι Πένκα έφυγε από τον ιδιοκτήτη της και πέρασε τα σύνορα με τη Σερβία. Δύο εβδομάδες αργότερα, ο ιδιοκτήτης της Πένκα έλαβε κλήση από τη σερβική αστυνομία για να παραλάβει την αγελάδα, η οποία είχε ταυτοποιηθεί χάρις στο ηλεκτρονική σκουλαρίκι που είχε τοποθετηθεί στο αυτί της. Όλες οι αγελάδες στην ΕΕ πρέπει να έχουν από ένα.

Όταν όμως ο ιδιοκτήτης της Πένκα θέλησε να την επαναφέρει στη Βουλγαρία, οι συνοριοφύλακες του ζήτησαν έγγραφα που να αποδεικνύουν ότι το ζώο ήταν υγιές. Πρόκειται για τη συνήθη διαδικασία στα σύνορα, όταν θέλει κάποιος να εισαγάγει ζώο στην ΕΕ. Δυστυχώς, ο ιδιοκτήτης της Πένκα δεν διέθετε τέτοια έγγραφα και η αγελάδα κατέληξε στα χέρια των βουλγαρικών αρχών. Η Πένκα τέθηκε σε καραντίνα και θα μπορούσε ακόμη και να θανατωθεί, αν είχε διαπιστωθεί ότι πάσχει από ασθένεια. Δεν ήταν δυνατόν να της επιτραπεί η είσοδος στη Βουλγαρία χωρίς κανένα έγγραφο: αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕ επιδιώκει να αποτρέψει τη διάδοση επικίνδυνων ζωικών ασθενειών που θα μπορούσαν να μεταδοθούν στον άνθρωπο.

Η πρώτη αναφορά στην υπόθεση έγινε από βουλγαρική οργάνωση για την προστασία των δικαιωμάτων των ζώων. Τη σκυτάλη πήρε στη συνέχεια ο διεθνής Τύπος, δημοσιεύοντας άρθρα γεμάτα αγανάκτηση για τη «γραφειοκρατία των Βρυξελλών». Προσέλκυσε επίσης μεγάλη προσοχή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σε λίγες μόνο ημέρες, εμφανίστηκε σε εκατοντάδες μέσα ενημέρωσης σε όλο τον κόσμο, πάντα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

Οι αντιδράσεις που προκάλεσε η Πένκα πήραν τη μορφή χιονοστιβάδας. Η ιστορία της δείχνει πώς ένα φαιδρό και ασήμαντο περιστατικό μπορεί να δημιουργήσει ένα ολόκληρο αφήγημα για οποιονδήποτε θέλει να το εκμεταλλευτεί και να καυτηριάζει τη γραφειοκρατία της ΕΕ, αγνοώντας πλήρως τους πραγματικούς λόγους στους οποίους οφείλονται οι έλεγχοι στα σύνορα.

Η ιστορία δεν ήταν εντελώς ψευδής αλλά κατέληξε σε παραπληροφόρηση, διότι χρησιμοποιήθηκε για να διαστρεβλώσει την πραγματικότητα για πολιτικούς και εμπορικούς λόγους, μετατρέποντας έναν τετριμμένο συνοριακό έλεγχο σε παγκόσμια πολεμική κατά της ΕΕ.

19. Πυξίδα για τον έλεγχο των γεγονότων

Η διαδικασία ελέγχου των γεγονότων τις περισσότερες φορές είναι αρκετά χρονοβόρα, αλλά οι μαθητές δεν θα πρέπει να αποθαρρύνονται από το γεγονός ότι συχνά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας πληροφορίας είναι αποκαλυπτικά για την ποιότητα του μηνύματος που μεταφέρεται. Αναγνωρίζοντας τις ψευδείς ειδήσεις: να γίνει ο διαχωρισμός ανάμεσα σε αποπληροφόρηση και παραπληροφόρηση (εξηγήστε τη διαφορά!).

Συμβουλές:

- Διαβάστε ολόκληρο το άρθρο – ταιριάζει το περιεχόμενο με τον τίτλο; Πώς μπορώ να επαληθεύσω την αξιοπιστία ενός ιστοτόπου; ανάλυση του συνδέσμου: Να ελέγχετε πάντα εάν πρόκειται για τον πραγματικό ιστότοπο ή εάν η διεύθυνση URL έχει κατασκευαστεί μετά από μικρή τροποποίηση σε όνομα χώρου. Θεωρείται ότι ένας αναγνώστης με αποσπασμένη προσοχή δεν θα το προσέξει με μια βιαστική ανάγνωση. Οι ιστότοποι παραπληροφόρησης χρησιμοποιούν τα ονόματα γνωστών ειδησεογραφικών πηγών, μεταβάλλοντας μικρές λεπτομέρειες.
- Αναζητήστε την είδηση στο διαδίκτυο – υπάρχουν και άλλες πηγές που υποστηρίζουν το ίδιο;
- Γνωρίζετε για τι είδος πηγών πρόκειται;
- Επαληθεύστε την ημερομηνία και τον συντάκτη: τα δημόσια πρόσωπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συχνά διαθέτουν «επαληθευμένους» λογαριασμούς και το ίδιο ισχύει και για τα

- μέσα ενημέρωσης και τους δημοσιογράφους. Συχνά, τα άτομα που εργάζονται στον κλάδο της πληροφόρησης διαθέτουν δικτυακούς τόπους ή άλλα δημόσια προφίλ στα οποία κανείς μπορεί να τους εντοπίσει και να βρει τη δουλειά τους
- Ελέγξτε εάν οι φωτογραφίες φαίνονται περίεργες ή παραποιημένες. Κι εάν ναι, μπορείτε να κάνετε αντίστροφη αναζήτηση στις εικόνες της Google.
 - Το να σκεφτόμαστε σχετικά με το δεδομένα πλαίσιο μπορεί να βοηθήσει να αξιολογήσουμε τις πληροφορίες: φανταστείτε ότι ένας κατασκευαστής τηλεφώνου σας ενημερώνει ότι οι πωλήσεις έχουν διπλασιαστεί. Σε αυτό προσθέστε το ακόλουθο πλαίσιο: Είναι Δεκέμβριος, είναι η εποχή των γιορτών, τα καταστήματα κάνουν εκπτώσεις και η αγορά ενός τηλεφώνου έχει γίνει λίγο πιο φθηνή. Πρόκειται για κάτι αναμενόμενο, έτσι δεν είναι; Το ίδιο συμβαίνει συχνά και στο δημόσιο διάλογο.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ο ορισμός της παραπληροφόρησης περιλαμβάνεται στην έκθεση [«Πως να εντοπίζετε τις ψευδείς ειδήσεις»](#).

Διαδικτυακά παιχνίδια για την παραπληροφόρηση:

- [The Bad News Game](#) (διάφορες γλώσσες) και [Bad News Game for Kids](#) (λιγότερες γλώσσες). Δημιουργήστε τις δικές σας ψευδείς ειδήσεις. Τυποποιημένη έκδοση, ηλικίες 15 και άνω. Παιδική έκδοση, ηλικίες 8 και άνω.
- [Fakescape](#) (CZ και EN). Παιχνίδια που διδάσκουν στους μαθητές τους τρόπους «διαφυγής» από τις ψευδείς ειδήσεις. Κατ' αίτηση και δωρεάν για καθηγητές. Ηλικίες 13 και άνω.
- [Fakey](#) (EN). Το παιχνίδι προσφέρει μαθήματα γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας και διδάσκει για την αλληλεπίδραση των ανθρώπων με την παραπληροφόρηση. Ηλικίες 16 και άνω.
- [Escape Fake](#) ((DE και EN). Παιχνίδι σε μορφή εφαρμογής που μεταφορτώνεται από το ίντερνετ που προσφέρει μαθήματα γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας με διασκεδαστικό τρόπο. Ηλικίες 15 και άνω.
- [Millab](#) (EN, GE, AR, AZ). Διασκεδαστικά παιχνίδια για νέους σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού των ψευδών ειδήσεων, των τρολ ή του κυβερνοεκφοβισμού. Ηλικίες 12 και άνω.
- [Troll Factory](#) (EN). Οι παίκτες είναι τρολ που δημιουργούν ψευδείς ειδήσεις. Ηλικίες 16 και άνω.

Κατάλογοι με οργανισμούς ελέγχου γεγονότων σε πολλές διαφορετικές χώρες της ΕΕ

- [Poynter Institute](#)
- [Facebook](#)
- Η [ομάδα για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης](#) της ΕΕ και η εκστρατεία [«σκέψου πριν κοινοποιήσεις»](#).

η παρούσα ενότητα δημιουργήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και όχι από τον συντάκτη των άλλων ενότητων.
Υπεύθυνος επικοινωνίας: europarl-srox@europarl.europa.eu.

